

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 3. An, & quomodo Deus generaliter rebus omnibus prouideat, ita vt nihil sit, quod sub eius prouidentiam aliquo modo non cadat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

S E C T I O III.

An & quomodo Deus rebus omnibus provideat?

20
Deus, ha-
bet provi-
dentia resti-
oniam.

D. Thom. quaest. 22. art. 2. in corp. re-
centis Democriti, Epicuri, Rabbi Mo-
fis & aliorum quorundam erroribus providen-
tiam plane tollentibus, aut aliquid illi sub-
trahentibus, affirmat omnia divina provi-
dentia subiacere, non tantum in universali,
sed & in singulari. Ratio eius est, quoniam
omnia ordinantur aliquo modo ad aliquem
finem ab ipso Deo. Quod sine vlla exce-
ptione verissimum est. Nam etiam mini-
ma, & ea quae a causis secundis casu eue-
niunt, quaeque ab hominibus fiunt incogi-
tantes, & ad nihil ab illis ordinantur: non
effugiunt tamen divinam cognitionem, &
intentionem, ordinantem ea ad aliquem fi-
nem: puta ad Dei bonitatem vel benefi-
centiam patefaciendam, vel ad universi
perfectionem. Ipsa quoque peccata non
permittuntur a Deo sine ordine ad aliquem fi-
nem, nempe saltem ad exercitium iusti-
tiae, quod tamen Deus antecedenter & a se
invenire non potuit, sed tantum conse-
quenter supposito peccato. Vel si loquamur
de peccatis quae iam damnati committunt,
quaeque Deus non punit: Deus illa per-
mittit, quia congruum est suavi regimini,
Deique sapientiae & benignitati, ut per-
mittat creaturas illas libere agere, & con-
cursum naturalem non illis denegat. Non
punit autem peccata post damnationem
commissa: quia consentiens est Deum tem-
pus constituisse, & terminum vitae seu
vix, intra quam solum habetur ratio no-
strorum operum ad mensurandum vel demo-
rendum.

I
Deus non
providet
omnibus
creaturis
favorabili-
ter.

Notandum vero est primo, tamen om-
nia divina providentia aliquo modo sub-
iecta sunt, quatenus omnia vel sunt in fi-
ne aliquo quem Deus sibi constituit, vel
in mediis ad finem illum spectantibus, vel
in subiectis ad finem perducendis: nihilominus
Deum non ita circa res omnes se
habere, ut eas omnes ordinet ad finem
proprium intrinsecum, quod est proprium
tutiusque bonum. Quaedam enim sunt quae
suum proprio dispendio ordinantur ad alias,
ut cibus & potus, ad bonum animalium.
Quod D. Thom. fatetur art. 2. ad 2. Cum-
que proprie loquendo providere alicui rei
favorabiliter, sit illam ordinare ad finem
ipsi conveniensem & favorabilem; dicendum
est Deum non providere favorabiliter rebus
quibuslibet, loquendo scilicet de brutis & ina-
nimatis: omnibus enim creaturis intelle-
ctualibus favorabiliter providit, quatenus
omnes ad vitam aeternam per media saltem
sufficiencia ordinavit.

22
Notandum secundo, licet ad rationem
providentiae illius, qua provideatur alicui suffi-

ficienter, non requiratur affectio finis, sed
sufficiat ordo per causas & per media idonea:
tamen finis affectio, quando est, debere
ad providentiam referri, & ad illam meri-
to pertinere: ut contra Durandum & Fer-
rariensem recte docet Valentia quaest. 22.
puncto 1. Sed licet ad rationem providen-
tiae communiter non requiratur nisi ordo in
finem aliquem: Item licet ad rationem pro-
videntiae illius qua provideatur alicui in pro-
prium bonum, non requiratur necessarium
ut includat eius affectio: tamen ad
hanc providentiam requiritur ordinatio ta-
lis ad finem & bonum proprium, ut per
causas & adiumenta apposita, possint impedi-
menta superari: alioquin non bene prospere-
tum esset, neque sufficienter provisum.
Quod vero Deus creaturis omnibus intelle-
ctualibus sufficienter ad salutem provideat,
ostendimus disp. 20.

23
Nota tertio, omnia quidem, etiam imme-
diatè, subiecta esse divinae providentiae, sed
non tamè ita ut Deus per se immediatè om-
nia exequatur, ut recte docet S. Thom. quae-
st. 22. artic. 3. in corp. ubi ait, quoad Deum in-
feriorem, qui est ratio & cognitio ordinis
rerum in finem (& idem intellige de actu
voluntatis) Deum immediatè de omnibus
disponere: tamen quoad executionem Deum
quaedam gubernare per alia. Mirum quia
Deus quidem ab aeterno immediatè & per
se solum proposuit sibi fines quos voluit; &
ad eos constituit atque decrevit media, vel
quasi media, quae elegit aut permisit. At-
amen non omnia per se solum exequitur, sed
ad quaedam adiungit secum alias causas: sive
quod ita necesse sit, ut ad actus vitales: sive
quod Deus velit liberaliter dignitatem
causae rebus communicare, easque in par-
tem gubernationis & executionis assume-
re. Ipse nihilominus cum omnibus aliis a-
gentibus ad omnem physicum effectum con-
currit. Et nulli aliorum gubernationem ita
commisit, ut non prius cognoverit quid fu-
turum esset, & saltem decreverit illud per-
mittere, atque ordinavit ad aliquem finem.

Porro executio partim in ipsa rerum crea-
tione reperitur, quatenus saltem Deus per
creationem dat vires & facultates natura-
les, sine quibus multae res creari non pos-
sunt, sed etiam connaturaliter: aut quibus bene
disponuntur ad fines sibi convenientes: ut in
eo quod Deus tot organa, tamque apta ad
suas functiones instruat corpora animalium:
quodque illis imprimat instinctus mirabi-
les ad prosequenda sibi vitia, & fugienda
noxia. Partim etiam consistit in alia effectio-
ne Dei propria singulariter, ut in conserva-
tione, & in infusione qualitatum supernatu-
ralium, in collatione auxiliorum gratiae, &
similibus. Partim in concursu generali, con-
currentibus causis secundis, per facultates sibi
collatas. Quare executio ordinis rerum in
finem, partim a solo Deo fit, partim non, sed
concurrentibus aliis causis, quae tamen sine
Deo nihil possunt efficere.

Præterea

SECTIO IV.

Utrum providentia rebus prouisis necessitatem imponat?

Respondeo cum D. Thom. *quæst. 22. artic. 4. in corp.* providentiam diuinam quibusdam rebus necessitatem imponere, non omnibus, vt falso quidam opinati sunt. Probat, quia providentia, qua parte fauorabilis est, versatur circa ordinem rerum in finem, quem Deus vult & constituit aliquando per media quæ necessariò sint hæc natura effectum: aliquando per media quæ non necessariò, sed mediàte libertate. Et verò vt rectè D. Thom. *ibidem*: Ad perfectionem vniuersi, quam Deus inter alios fines providentiæ suæ intendit, pertinebat vt inter effectus quidam essent necessarij, quidam liberi: vtque ad effectus contingentes & liberos apponeret Deus causas liberas, ad necessariòs necessarias, quibuscum concurrat iuxta conditionem ipsarum. Quo autem modo cum certitudine & infallibilitate cognitionis & decreti diuini ad attingendos fines quos vult stare possit contingentia & libertas causarum, & mediòrum quæ ad fines illos atsequendos constituit; partim liquet ex dictis de scientia & voluntate, partim liquebit ampliùs ex sequentibus.

Altera verò pars providentiæ, quæ permissiua est aberrationis à fine quem Deus antecedenti voluntate intendit, nulli imponit necessitatem aberrandi: alioquin Deus secum pugnaret, suamque illam intentionem primam & antecedentem irritaret & destrueret, necessitando ad eius oppositum: sed tantum permittit creaturam aberrare, volentem malè vri sua libertate, eique concursum generalem & naturaliter debitum non denegat. Atque inde est quod possunt homines, si velint, providentiæ diuinæ se subtrahere. Non quidem omni, ita vt nullo modo subsint diuinæ providentiæ, ne quidem permittenti, seu permissiue: sed quia possunt se subducere providentiæ fauorabili, eique repugnare, non tendendo ad finem antecedenter & primariò intentum à Deo, neque vtendo medijs ad finem illum appositis: sed per negligentiam, vel malitiam & contemptum, reddendo se indignos vltioribus medijs & auxilijs, ac tandem in eum statum se coniciendo in quo subsint æterna miseria, seruiantque iniuri Dei gloriæ per ordinem suæ iustitiæ. Sicut è contrario iusti, possunt magis se sponte subijcere diuinæ providentiæ fauorabili, sinendo se ab ea regi promptius & faciliùs, maiore & que dè illa fiduciam concipiendo, ac se toto Deum proieciendo, vt ab eius nutu & voluntate omninò pendeant: & denique medijs sibi à Deo datis melius ac melius cooperando, vt plura vel maiora obtineant, & in via salutis æternæ maiores progressus faciant.

28
Providentiæ Dei non imponit necessitatem rebus omnibus.

29
Possit homines aliquo modo se subtrahere diuinæ providentiæ, & se magis illi subijcere.

TINO
US
part
VI

25
Præterea quamuis homines, & creatura aliæ intellectuales, possint sibi atq; alijs prouidere, sequè vel alios ordinare & promouere ad finem bonum, sicut etiam ad malum: hæc tamen providentia humana, vè angelica, subest illi primariæ, & æternæ, quæ Deus per se solum ab æterno præuidit omnia, & voluit, saltem permissiue, cum relatione in aliquem finem. Neque ita permittit alicui ordinationem sui, aut alterius in aliquo finem: quin ipse transcendat, & circa vnumquodq; propriam per se solum providentiam habeat quoad actum æternum intellectus & voluntatis; sitque similis ei, qui alteri ita committit negotium aliquod, vt de eius actione iudicium sibi reseruet.

26
Dixi partem executionis providentiæ diuinæ positam esse in ipsa rerum creatione, saltem quatenus per illam accipiunt virtutes & facultates, quibus veluti medijs ad finem tendant. Nam de ipsa creatione, quatenus præcisè ipsummet esse rei attingit, eamque ponit in esse actuali, dubitari potest num sit actus providentiæ circa res illas, quibus velut subiectis providentiæ, propriè dicitur prouideri: & num potius debeant priùs esse & accipere esse, quam propriè dicantur providentiæ diuinæ subijci, vt obiectum cui, atque ab illa gubernari, & ad finem promoueri per media. *Arimat. L. 1. de perfect. diuin. cap. 2.* quem sequuntur aliqui recentiores. Contra verò negant *Suar. lib. 1. de prædest. cap. 18. num. 12.* & *Didacus Ros. disp. 4. de prouident. sect. 6.* sed de hac controuersia dicemus sectione sequenti.

27
Quod si quæras an, supposito quòd Deus aliquid creet, sit necessaria providentiæ? Respondeo ex sapientia & rectitudine diuina necessarium esse, vt si Deus creet, habeat finem aliquem, & sciat ac velit ordinem in illum finem. Quoniam ad rectitudinem diuinam, & modum atque ordinem sapientiæ, à quo Deus non potest deficere, pertinet vt Deus agat sicut sapientem & rectum decet; id est, vt agat propter finem, & secundum rectam intelligentiam. Non est tamen necessaria omnis providentia quæ nunc est, etiam supposita voluntate creandi & cõseruandi. Nam, v.g. Deus posset esse contentus opere & fine naturæ neminemque ad finem supernaturalem euehere. Posset item mala opera non permittere, aut permittendo non ordinare ad tam grauem pœnam. Posset etiam in ipsa creatione constituere vniuersum à statu perfecto, & simpliciter non indigere ordinatione rerum in finem, per media & causas futuras in executione. Neque enim adstringitur vlli progressionis aut successioni absolute non necessaria: sed potest, etiam sine medijs, triuere finem: atque etiam cum medijs eum triuere simul tempore, cum ordine solo naturæ. Sicut enim potest eodem instanti simul cum dispositione tribuere gratiam: ita posset & gloriam. Et similiter posset alia multa simul agere quæ pertinent ad providentiam.

Tomus I.

Hh